

fölött a tetőn járjuk meg, ami élvezetünket még fokozza. A Balyika vára fölött emelkedő szédítő, meredek sziklaküpről a szemközti, másik barlang felé kiáltva, azt tapasztaljuk, hogy 5—6 tagú gyönyörű visszhang veri vissza szavunkat, vagy énekünket csodás tisztasággal. Tovább haladva, alig győzünk betelni a függélyes falak és fantasztikus mészoszlopok szemléletével, melyek az alattunk örvénylő hasadék mélységéből törnek fel. Körülöttünk törpefenyő-foltok, melyekből azonban egyes magastörzsű fenyők, sőt sudár jegenyék is emelkednek ki. A faltetőről messze ellátunk a Székelykő gyönyörű bércére, melynek lábainál a gyönyörű népviseletéről és szép leányairól híres, tiszta, szép Torockó fekszik az ősi Aranyos-szék gyönyörű lapályán, melyen a habjai közt aranyport görgető Aranyos-folyó bájos vize kigyózik. Oda vágyik az én szívem az Aranyos-szék smaragdszínű rónájára, rózsaszín hegyei, csobogó patakjai, susogó fenyvesei és nyájas, derék, becsületes, ősi magyar népe közé. Magyarok! Veszni hagyjuk ezt a földet, koronánk egyik legrágább gyönyөгyét? Tekintsetek mélyen szíveitek legrejtettebb zúgába s adjatok feleletet önmagatoknak!

Déry József.

Kácsfürdő és környéke.

(Folytatás 3 képpel.)

A forrástól meredekebben vezet az út tovább, sűrű, főleg csererdőben, *Bekénypusztára*, amely egy nagy rét szélén épült kincstári erdővédi laktól és egy kis vadászkasélyból áll. Az erdőövezte nagy rétvirágzás idejében szemetkapráztató látvány. Délnyugati szögletében erdei fenyves áll, azon túl forrás fakad, amelynek vize azonban a nyári szárazságban kiapad.

A pusztáról északnyugati irányban igen jó kocsíút vezet *Ujhutára*. Negyedóra múlva az út északra fordul, míg egy szekérút egyenesen tovább felvezet a tölgyes Mátra déli nyulványára. Ennek gerincén kis köobeliszk áll a következő felirattal: „Itt történt Kis János hideg által szerencsétlen meghalása 1902. december 15-én“. Innen a kellemes erdei út nyugati irányát megtartva, ismét völgybe visz és ott kettévágzik. Jobbra a völgyet követi, balra pedig az 547 és 485 m. magas kúpok közötti nyeregre kanyarodik fel. A nyeregről dél felé, a sűrű erdőben, helyenkint egy ösvény nyomait követve, meredek kapaszkodóval érek fel a szűk terjedelmű, 485 m. magas kúpra. (Bekénypusztától $\frac{3}{4}$ óra.) Itt állott valaha *Kecskevár*. Ma már csak kőhalm az, ennek is legnagyobb része legurult a meredek lejtőkön és ha valahol, itt bizonyára beteljesült az átok; kő kövön nem maradt. Némi falomladék jelzi nagyjában a fellegrvár körvonalait. Annál szebb azonban a kilátás. Mögöttem, észak felé, a Bükk számtalan egymásba olvadó kúpsorozata színházi díszletként zárja el a képet; összefüggő, öreg erdő borítja itt a hegyeket, olyanok, mintha bársonnyal volnának bevonva. Dél felé ellenben tekintetem akadálytalanul csaponghat a végtelen messzeségig. A várhegy meredeken esik alá a völgybe, ahol alattam látom Bekénypusztát, távolabb a Halomvár emelkedik ki, arébb, mint egy zöld smaragdokkal díszített ékszer, a szőlőkkel körülvelt Tibold-Daróc látszik; azontúl már a síkság, a Nagy Magyar-Alföld következik sok-sok templomtornyos falvával, tanyájával, egészen messze, a láthatár felé, pedig a Tisza vize csillan fel, míg kelet felé a tokaji Hegyalja kéklik. Háborítatlanul mélyedhetek el a kilátás minden apró részletének szemlélésébe. A szél halkán dudorászik a kövek között lengő magas fű között, valahol a gazosban tücsök döngcsél hozzá. Ki tudja, miről, kinek mesélnek? Van mit, hiszen mindaz, ami szemem előtt itt kibontakozik, az mind megelevenedő történelem és annyi, de annyi gondolatot kelthet a szemléletben!

Amerre jöttem, visszamegyek a hágón át vezető szekérútra, ezen pedig tovább nyugatra, abba a hosszú völgybe, amely a Madárrétre vezet le. A térképen az út észak felé vezet tovább, de a valóságban gyengén kitéposott út dél felé is követi a völgyet. Így kerülök a Kecskevár aljába. Néhány hatalmas, kidőlt bükk korhadtt törzse lepi el itt az erdős talajt. Ezek az ősi fák láthatták a várat, mikor abban még a török volt az úr. A vén fák utódai ma is élnek, de hová lett a vár

és hová lett a török uralom?! Kétkedők, jöjjetek ide és tanuljatok a Természettől. Az ősi faj, a magyar nemzet nem hal ki, új és új hajtások biztosítják életét, de szükség szerűen mi a sorsa a természetellenes trianoni határoknak?

A sötét, sűrű erdő titokzatosságát élvezve haladok a völgyben lefelé. Mókus ugrál a fákon. Az öreg erdő homályában még egy hatalmas szikla tűnik fel, mintha guggoló és ugrásra kész hiúz vált volna kővé, azontúl már kiérek a hosszan elnyúló *Madárrét* szélére. (Kecskevártól $\frac{3}{4}$ óra.) Középe táján hatalmas fészület áll, arrébb dűledező kis fakaliba. Előtte néhány faszén-szállító-szekér, pihenő lovak szerteszét, a ház előtt pedig tréfától hangos festői társaság, szénégetők, jókedvű magyar nép.

A völgyben Latorpusztára juthatunk, de a Madárrét déli végén, fiatal erdőben, ösvény vezet nyugat felé. A *Veres agyagtető* oldalában, heilyenként a cserjésben út nélkül szál erdőbe, majd a tetőn levő tisztást borító vetéshez érek,

Latorpuszta.

(Reichart Géza fényképe.)

ennek szélén pedig a 382 m. magas pontot északról határoló völgyecskeben jutok le a *Nagyszoros* völgyébe. A teli hold világa segít itt már az útkeresésben, de magában a Nagyszoros völgyében ez már nem okoz gondot. Denevér csapong végig a völgyön, fönt az erdőben pedig a bagoly visongása harsan fel, mintha egész sereg boszorkány civakodna ott egymással. A falu feletti fészülethez érve marad csak el mögöttem ez a cifra hangverseny, ahol már felém csillog *Kácsfürdő* holdfénybe merült magányos uszodája. (A Madárrétől $1\frac{1}{4}$ óra.)

* * *

Kora reggel haladok el ismét a kácsi fészület mellett a *Nagyszoros* felé. A völgy mind szűkebb lesz, rövid félóra múlva pedig, egy elhagyott mészégetőn túl, teljesen összeszűkül. Csak a szekérút fér el benne, de esős időben az egyúttal a patak medre is. Kétoldalról sziklák fogják közre az utat, borostyán és az izsalag indái fonják be azokat. A szoros kezdeténél, magasan fönt a nyugati hegyoldalban, barlangkapu tátong. Ez is remete otthona volt.

A szoroson túl, néhány percnnyire kelet felé, egy kis völgyecske nyúlik fel a 382 m. magas *Veres agyagtetőre*. Csinos kilátás nyílik innen nyugatra a Kácsi-bércre, kelet felé pedig a Kőlyukgálya emelkedik nagy tisztásaival, arrébb a

kisgyőri Halomvár és a tokaji Hegyalja látszanak. A tisztás keleti szélén, az erdőben szekérút vezet a gerincen észak felé. Alattam a Rakotyásfertő, favágó fejszecsapása döng onnan visszhangozva felém. A gerincen maradva, áfmászom a 424 m. magas kúpot, de ez különben kelet felé egy szekérúton meg is kerülhető. Ahol a két út ismét összeér, a hullámos terepet gyönyörű, öreg csererdő fedi. Meredeken visz az ösvény az 510 m. magas kúpra.

Váltakozva hol fel, hol le, néhol út nélkül, majd ismét fellelve az ösvényt, elhagyom a *Somosbércet* is (534 m.), melyről a fák közül némi kilátás kínálkozik. Az ösvény azután összetalálkozik a Madárrétről kelet felől jövő szekérúttal, mely néhány lépéssel tovább ismét elhagyja a gerincet és balra levezet a *Szent Miklós lyuk* felé. (415 m.) Szénégetők tanyáznak ott, messziről elárulja őket a gyenge füst, amelyet a szellő hajt onnan felém.

A gerinc sok kúpját elkerülhetjük, ha a gerincet nyugatról határoló völgyben

Odorvár az Oszlátótól

(Reichart Géza fényképe)

jövünk a Szent Miklós lyukon át idáig. A Nagyszorost elhagyva, nem térünk le a Veres agyagtetőre vezető völgyecskebe, hanem tovább követjük a fővölgyet, míg kb. 10 perc múlva az út baloldalán nagy sziklatuskót találunk. Itt jobbra nyílik az a völgy, amelynek felső részét Szent Miklós lyuknak nevezik. A térképen nem jelzett, de jól járható ösvény vezet benne. Kezdetben fiatalos erdőben és bokrok között halad utunk, de negyedóra múlva hatalmas bükkfák tűnnek fel a meredek hegyoldalon. Számtalan festői részletet találunk itt és ez Kácsfürdő közelében egyike a legszebb részleteknek. Egy helyen egy hatalmas bükk kidőlt törzse fekszik keresztben a mélyúton, alatta meghajolva mehetünk csak tovább és utána a völgy még szebb lesz. Gyermekeim el is nevezték a völgyet Meseországna, a kidőlt fát pedig Meseország kapujának. A Szent Miklós lyuk közelében forrás fakad.

A gerinc útja továbbhalad észak felé a *Körösetőre*. (623 m., a Veres agyagtetőről 1³/₄ óra.) Innen kezdve lassan a bükkös kezd az uralkodó erdő lenni s bár a *Nyirmező* felé közeledem, nyiresnek nyoma sincsen. Egy elhagyott mészégetőn túl útkereszteléshez, ezen túl pedig egy forráshoz jutok. Vagy öt percig továbbhaladva, a 618 és 562 m. magas kúpok között, a völgyben csinos kis rétre bukkanok, melyen számtalan nagy kővi rózsza színes szalmavirágja tarkállik. Tovább újabb tisztások következnek és itt tűnnek fel utamban az első

fiatal lucfenyők. Örömmel üdvözlöm őket, hiszen Csonkahazánkban oly kevés luc- és jegenyefenyő-erdők maradt!

Tiszta öreg bükkösbe érek.

Az erdő homálya után a nap vakítóan ragyogó fényözönében érek a *Nagy bodzás hegy* (665 m.) lábánál egy újabb üdezöld rétre. A rét szélén karcsú, magas lucfenyő áll őrt. Hatalmas legény, díszére válnék a Kárpátoknak is! Néhány lépéssel arrébb meglepetve látom, hogy a rét egy beszögellő részletét egész fenyőerdő határolja. Gyönyörű szép, egészséges, magas szálfák ezek, az erdő szélén a földig érnek le a tülevelekkel borított ágak, köztük járva pedig a léptek zaját elfojtja a talajt borító barna tülevelek puha szőnyege. Fenséges fenyőillat árad felém, le nem írható gondolatok ébrednek bennem az eddig soha nem látott és mégis oly kedves, oly ismerős fák láttára és alattuk a puha, üde

Kilátás az Odorvár felől a Terecske völgyére

(Reichart Géza fényképe)

pázsitra leheverve, átengedem magam a nagy érzések hullámzásának. Itt már otthonosan érzi magát a fenyő!

Még teljesen a lélekűdítő fenyves igézete alatt állok, amidőn már ismét a völgyet követve, az annak hosszában elhúzódó réten haladok lefelé. A háttérben a Bükktető öregerdős láncolatai emelkednek és azokat szemlélve, szinte felriaszt egy a réten átszáguldó karcsú őzbak hirtelen feltűnő képe.

Leérek a *Terecske völgyébe* (a Körösetetőtől egy rövid óra) és ennek kacsaringós, helyenkint fenyőövezte kocsiján érek a vízválasztón álló *Hollós erdész-lakhoz* (1/2 óra). A hatalmas fenyők, a málnabokrok, az üde növényzet, a kolompoló tehének, a levegő frissesége, a felvidéki szél dudolása, az erdészlak körül sűrű rajokban ide-oda cikkázó fecskék, mind-mind a Felvidék, a Kárpátok számtalan hasonló részletére emlékeztetnek.

Itt immár a turisták ismert országútján vagyok; szabad az út a *Szinvaforrás, Lillafüred, Hámoritó, Örvénykő, Bükktető* felé.

* * *

Az erdei fenyőkből álló kis fenyves a nyugati oldalról lenyúlik Kácsfürdőig. Mögötte hatalmas, lejtős rét terül el, mely télen kitűnő sígyakorló rét lehet. Az ösvény keresztezi a szép kilátást nyújtó rétet, és felvezet a *Békaházhoz*

(405 m., 25 perc). Kis tanya ez fent a gerincen, az erdő szélén, mellette egy tisztáson szántóföld. Ennek nyugati szélén vezet a gerincút a *Kácsibércre*. Különös érdekesség nélküli út, de a Kácsibérc (512 m) nyugati oldalán egy út ágazik el kelet felé (40 perc) és ezen jutunk fel a Kácsibérc laposára (15 perc). Bokrokkal tarkított réteken állunk és az út eddigi fáradalmiért gazdagon jutalmaz az innen kinálkozó nagyszerű kilátás. A Bükk hatalmas tömegének egy előretolt bástyáján állunk, amely itt hirtelen aláereszkedik a Nagy Magyar-Alföldre és ez teszi a kilátást meglepővé. A Bükk egész láncolata mögöttünk tömörül, előttünk, délfelé, szabad a szemhatár véges-végig a rónán.

Visszatérve a gerincre, a községi határ mentén egy 643 m. magas emelkedésen át vezet utunk, majd egy málna- és egyéb bokrokkal benőtt hatalmas irtást keresztezve, felkapaszkodunk a *Hármasathárhoz* (684 m. 1½ óra). Igen szép a kilátás innen is az alattunk kanyargó Bélvás-völgyre, főleg szép pedig azért, mert innen nyerünk először közelebbi bepillantást a Bükkhegység hatalmas vonulatába és öreg bükkrengeteibe. Tovább a gerincen, a községi határ mentén, a sziklás *Gáborkő* felé kanyarodik az út; itt hirtelen elhagyja a határt és északi irányban nagy irtás szélére ér, ahonnan igen szép kilátás nyílik a Bükk fensíkja felé, majd sűrű erdőben áttér egy másik kis mellékgerincre és néhány nyírfa között pompás kis rétre vezet, melyen forrás fakad. Ez azonban nyáron elapad. A keskeny rétet lenyúlílik a *Terecske völgyéig*, ahol szép, öreg lucfenyőerdő áll. Innen északra 20 perc alatt *Gyertyánvölgyre* érhetünk, dél felé ellenben néhány perc alatt elérjük a csinos fekvésű *Lehet erdőszelét* (¾ óra). Vele szemben, az erdőszélén, szép helyen igen jóízű forrás fakad. Közéleben van a híres *Ballabarlant* és *Répashuta*, ahonnan továbbkalandozhatunk a Bükk széles hátára.

* * *

Kácsfürdő déli oldaláról egy szakadékszerű kis völgyben szép bükkösön juthatunk fel a Kácsfaluból, a *Tapolcai majorság* érintésével, Cserépfalura vezető szakérútra. Ezen nyugat felé haladva a fürdő marványbányája, tovább pedig a Kácsibérc hosszú, déli nyúlványára érek (335 m., ½ óra). Innen szép visszapillantásban van részem, azután a hangulatos öreg erdőben lefelé tartok tovább nyugat felé és néhány p. r. mulva a völgyfenéken gyönyörű, öreg erdőszegélyezett réten állok meg (313 m.).

A rétről északra egy a térképen is feltűnően ábrázolt szakadék metszi ketté a hegyet, bejáratát a magasban álló sziklák őrzik. A *Bélvás-* (térképen *Pelvás*) völgy vize törhette át valaha a hegyet. Ezt a helyet a nép *Imolynak* nevezi. A rétről a nehezen fellelhető ösvényen, vagy anélkül mehetünk az erdőn át a szakadékba. Ez is öreg erdő borítja, de a fák között felpillanthatunk a kétoldali lejtőn tornyosuló sziklákra. Az áttörésen túl a völgyfenéket követő hosszú, kanyargó rétre érünk.

Folytatom utamat Cserépfalu felé. Egyhangú, fiatal tölgyerdőben vezet az ösvény, egy helyen (325 m.) kilátást engedve az egri Egedhegyre és csak ott válik érdekesebbé, ahol délre kanyarodva, a cserépfalui legelőkre tér ki. A háttérben Cserépvár sötét, fenyveskoszorúzza kúpja emelkedik.

Gyalogösvény tér el a völgy fölött elhúzóódó dombor peremére, ahonnan szép kilátás nyílik. *Cserépfalunak* először csak templomtornya látszik, de továbbhaladva kibontakozik az egész falu. A háttérben a Hórvölgy sötétlik és Odorvár sziklás taraja emelkedik ki belőle.

A dombélen régi kőbányák vannak. (262 m.) Innen meredek lejtőn leszaladok a *Hórvölgy* árkaéhoz. (1 óra.) Messziről feltűnik már a völgy kezdetén, a nyugati sziklás hegyoldalban, magasan fönt, egy barlang sötétlő szája. Egyik arrajáró falusi gazda meséli, hogy bentjártak abban a roppant nagy barlangban, kötéllel és fáklyákkal messzire barangoltak el benne, amíg egy szakadék el nem zárta az utat. Egyikük talált is régi török puskát és kardot, ma is megvan a faluban. Hogy mennyire megbízhatók az ilyen kijelentések, erről nemsokára alkalmam volt meggyőződni.

A térképen is jelzett sziklás szakadék közepetáján mészégetőkemence füstölög, fölötte a magasban, fiatal fák, bokrok között van a *Suba lyuka* nevű barlang. Kötörmelék, sűrű bozót, indák, lánok szövedéke nekeztetik meg a feljutást a meredek lejtőn. A barlang körülbelül 6 m. széles és körülbelül 5 m. magas száján

behatolva északnyugati irányban egy körülbelül 13 m. hosszú terembe érek. Itt a barlang járata összeszűkül és dél felé — balra — kanyarodik. Mintegy 6 m. hosszú, felfelé kapaszkodó alacsony folyosó következik, amely azután újból balra kanyarodik körülbelül 5 m. hosszúságban, magassága hirtelen talán 5 m.-re tör fel. Guanoréteg földi a talajt, mellette egy élettelen lepke fekszik. Denevér hozta be és ejtette el, vagy a vihar verte be ide? 5 m. hosszú, 3 m. széles és $3\frac{1}{2}$ m. magas üregbe érek, amelyben világossá dereng, azon túl egy 2 m. hosszú és 1 m.-nél alig szélesebb alacsony folyosón átmászva, kiérek ismét a napsütötte sziklafalra, ahonnan látom, hogy körülbelül 6 m.-rel vagyok a nagy barlang-bejáratnál magasabban. A két bejárat egymástól távolsága talán 20 m. Befejeztem tehát a barlangkutatót, de hol volt az óriási barlang, a mély szakadék, a török fegyverek lelőhelye?

Folytatom utamat a Hórvölgy szorosában s egy tágas, szép réten érem el a Coburg-birtokhoz tartozó *Oszlái erdészlatot*. (275 m., a barlang bemászása nélkül 1 óra.) Vendégszerető nép lakik itt, szívesen lát el kitűnő tejjel. Pompásan érvényesül innen az *Odorvár* sziklás, magas orma.

A várhegy lábánál kis völgyecskét találok. Ösvény vezet fel benne sűrű erdőben a Zsércről jövő szekérútra, amelyről kényelmesen érek ki a kiszögellő oromra, hol csak összedült, nagyrészt benőtt falmaradékokat találok. (40 perc.) Mindössze egy kapuboltozat maradt meg félig jó állapotban. Az alatta levő barlanghoz szintén regék fűződnek a törökvilágból. Az egyik nagyteremben, mint mondják, kőasztal áll, közepén vályú, melyben forrás fakad. Gyönyörű kilátás nyílik úgy dél felé az Oszlára és azon túl Cserépfalu felé, mint északnak a Hórvölgy felső szakaszára és az azt övező erdős-sziklás hegyláncolatokra.

Visszatérve a zsérci szekérútra, amely itt begyepesedett ösvénnyé keskenyedik, a szép tölgyesben észak felé vezető vízszintes úton haladok tovább, míg forrást találok. (15 perc.)

A forráson túl az ösvény még egy darabig vízszintesen halad, azután meredeken völgynek ereszkedik. Fialat sarjerdőben járok itt, néhol szabad a kilátás a Terecske egész vadregényes völgyére és azon túl fel a Bükk fensíkjáig. Leérek a Hórvölgy felső szakaszára, amelyet itt már *Terecskevölgynek* neveznek. (298 m., 20 perc.) Gyönyörű nagy rét tölti itt ki a völgyet, amelyre minden oldaláról a zöldnek minden árnyalatában pompázó erdős lejtők futnak alá.

Észak felé haladva, a Terecske völgyében, hatalmas sziklafalhoz érek. Mintegy 10 m. magasságban széles erkély húzódik végig rajta, amely sima falban végződik. Téglavörös sziklák alatt mintha barlang szája látszana az erkélyen, tőle balra egy másik barlangszerű nyílás. A rendkívül törekeny kőzetten a feljutás nehéz, megpróbálom, de egymagam vagyok és feljebb a kimászás az erkélyre annyira exponált, hogy kénytelen vagyok visszafordulni. Azonkívül több barlangszerű üreg látható és könnyebben el is érhető, ezek alighanem egy bedőlő barlangrendszer maradványai.

Ezt a sziklás részletet követően, hatalmas kötörmelék húzódik le a völgyig, azon túl is felváltva hol sziklák, hol kötörmelék szakítják meg az erdőt. A hegycsopustulásának képe.

Hirtelen patak vize csillan fel, mely hol saját medrében, hol az úton csobog alá. Vajjon honnan került elő hirtelen a bővízű patak?

Völgyelágazáshoz érek (209 m.) ahonnan az Ókrös nevű erdőrészből jövő fehér útjelzés kísér tovább utamban. Szép erdőben haladva, a szédítő magasságban hirtelen, mint egy káprázat, kifeszített köteleken csilléket látok futkosni: a Hórvölgyi fatermelő ipar r.-t. kötélpályája. Felső állomása a *Gáborkő* tövében van (40 perc), ahonnan a kötélpálya Felsőtárkány közelébe vezet.

Innen már rövidesen elérhetjük a *tebei erdészlatot*, vagy pedig a Gáborkő előtt befordulunk a *Bélvásvölgybe*. Ennek első mellékvölgyében találjuk a lakatlan *hidegkúti vadászlatot*, nagyszerű, tényleg hideg forrással; mellette elhaladva, az *Órhegyen* át vagy a *Bosvártetőn* (671 m.) és a *Mohaknavölgyön* át térhetünk ismét a Bélvásvölgybe. Vagy megkerüljük ezeket a hegycet és lentmaradunk a Bélvásvölgyben. Egő piros fűlhők mutatják már a nap útját, amikor a változatos, szép vidéken elérem a vízválasztót (a térképen Pelyvás, 45 perc), ahol egy szép réten pompás, dűsvízű forrás fakad. A völgy tovább részben ismét sűrű erdőben kanyarog; hazája ez a borznak, amely ime, éppen esti vadászatra indul. Zörög

a haraszt amerre halad, hosszú, fehér kantárja messzire világít az esti félhomályban.

A völgy folytatásaképen, a *Mohaknavölgy* betorkolásán túl mintegy 10 percnnyire, elhagyom a szekérutat és a völgyfenékre szállok alá, amely részben sűrű erdőben, de nagyrészt hosszú, kanyargó, keskeny rétek láncolatán át vezet vissza egész az *Imolyig*.

A *Békaház* alatt, a sűrű erdőben felvezető ösvényt találunk, amelyen a *Békaházhoz* és innen *Kácsfürdőre* térhetünk vissza (1³/₄ óra).

* * *

A fentebb említett *Imoly* szakadéktól délre elterülő rét a térképen négyszögletűre van ábrázolva. A valóságban azonban a rét a *Karud-hegy* felé vezető szekérút mentén, a völgyhajlás hosszában több mint 1 km-nyire nyúlik déli irányban, majd a völgyet nyugat felé követve, a Tardi patak legfelső szakaszán levő sziklás szurdok felé kanyarodik.

Több helyen megszakad az árok medre és tisztán látható, hogy itt a föld elnyelte a patak vizét. A talaj helyenkint most is zombikos. A rét nyugati végén újból árkot találunk és itt kis ösvény vezet az árok északi szélén az erdőbe. Ez a völgy egyike a legszebb részleteknek *Kácsfürdő* környékén. Sűrű bükkerdőben lassan ereszkedik lefelé az ösvény, majd hirtelen délnek kanyarodik. Itt tűnnek fel, a fák között két oldalt, az első hatalmas sziklafalak. Azután egyik sziklafal, torony követi a másikat, egész várrendszerhez hasonló romalakulatok képződtek a mohos sziklák közül, telve titokteljes odokkal, szakadékokkal, páfrányok csipkés levelei lógnak alá róluk, az egészet pedig a sűrű erdő zöldes fényt szóró lombkupuája borítja. Jóleső hűvös, nyirkos levegő járja át az egész völgyet. De nemcsak a völgy két oldalát övezik a fantasztikus sziklavárak, im a völgyfenéket is hatalmas, egymásra dobott, mohlepte sziklatömbök zárják el, amelyeken helyenként csak mászva jutunk alá és itt az ösvény is teljesen megszűnik. A sziklák között helyenként térdig süppedünk a talajt fedő száraz bükklevelek nagy tömegében. Nem jár erre senki, nem hatol ide semmi zaj a külvilágból, magam vagyok.

Szikláról-sziklára mászom és lassan haladva élvezem e hely szépségét. De ennek is vége szakad, rétre érek ki, amely a völgyet követi végig déli irányban *Tard* felé.

A szakadékot kikerülhetjük, ha az imolyi rét déli végén a *Karud-hegy* felé vezető szekérútról egy (a térképen berajzolt juhakoltól északra levő másik juhakol romjánál) nyugatra elágazó utat követünk. Pompás látkép nyílik itt elélem. Kúpok, rétek, erdők váltakoznak, a sötét, fenyvesborította *Cserépvár* dombja emelkedik ki a háttérben. Egy kis erdei fenyőerdőn át tér le az út hirtelenül meredekebbé válva a *Tardi-völgy* rétfjeire.

A völgyet dél felé követve, alig félkilométernyire kutat találunk, innen nyugatra pedig út ágazik el *Cserépvárra*. (Az *Imoly* rétfjeitől ³/₄—1¹/₂ óra.) Ódon falú, öreg kastély tűnik fel először, azután az egyszerű templom, amelynek belsejében a *Coburg* hercegek címeréből ismerek a mostani várúrra. Azelőtt a *Dessewffy* grófok birtoka és temetkező helye volt. A templommal szemben vastagfalú, kápolnaszerű kis épület áll, benne hatalmas kerekű, 36 öl mély, igen jóvágú kutat találunk, amelyet a törökidőkben fúrtak. Az emeletes kastély alatt hatalmas boltíves átjárón jutok az udvarra, ahol az erdőör laka áll. E mögött már a fenyővel beültetett várhegy emelkedik, honnan igen szép kilátásunk van. Mélyen alattam, az agyagos dombok szakadékos partjai között, nyúlik el *Cserépváralja*. Temploma nincsen a községnek, vasárnaponkint a vártemplomba jár fel a nép a matyók eredeti, színes, drága viseletében. A falu fölött a *Törökrét*, azután *Cserépfalu* néhány háza és templomtornya, *Zsérc* piros templomtornya és a *Bükk* hatalmas tömege látható, különösen pedig a *Hüvösvölgy* képe az *Odorvással* érvényesül innen igen jól. Távolabb a *Mátra* kéklik, míg délre *Mezőkövesd* templomtornya magaslik ki a sok-sok faluval telehintett *Alföldön*.

A várhegy északkeleti lejtőjén régi, részben elpusztult gyümölcsös terül el; ebben, később erdőben juthatunk vissza a *Tardi-völgy* rétfjeire és onnan *Kácsfürdőre*.

Reichart Géza.